

ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Αυξητικές τάσεις στην εμπορία προσώπων

Από το 1980 που πρωτοεμφανίστηκε στην Κύπρο, η εμπορία προσώπων έχει πάρει διάφορες μορφές και σήμερα εμφανίζεται, εκτός από τα καμπαρέ και τις μπουραρίες, στο δρόμο, σε πανεπιστήμια, ακόμα και σε καφενεία, σύμφωνα με τη Συντονίστρια Πολιτικής στο Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, Τζόζη Χριστοδούλου, η οποία αποδίδει τις αυξητικές τάσεις της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο στις επικρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις και δομές.

Σε συνέντευξή της στο ΚΥΠΕ, η κ. Χριστοδούλου αναφέρθηκε σε έλλειψη πολιτικής βούλησης για εξάλειψη της εμπορίας προσώπων, με ανεπαρκή μέτρα, σημειώνει ωστόσο ότι το Υπουργείο Εσωτερικών έχει καταβάλει αρκετές προσπάθειες για την εξάλειψη της εμπορίας προσώπων.

Είπε ακόμα ότι οι διαστάσεις του προβλήματος της εμπορίας προσώπων στην Κύπρο πάντα ήταν μεγάλες παρόλο που δεν είναι γνωστός ο ακριβής αριθμός των θυμάτων των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων στην Κύπρο, κι αυτό, όπως μας εξηγεί, είναι ένα γενικότερο πρόβλημα παγκοσμίως, επειδή πρόκειται για οργανωμένο έγκλημα.

Στην Κύπρο, σύμφωνα με την κ. Χριστοδούλου, «υπήρχε πάντα μεγάλη αύξηση της εμπορίας προσώπων και επικρατούσε πάντα η εμπορία προσώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, παρόλο που υπήρχε και υπάρχει η εμπορία προσώπων με σκοπό την εκμετάλλευση στην εργασία, και άλλες μορφές».

Όπως μας αναφέρει, από το 1980 που ξεκίνησε η εμπορία προσώπων στην Κύπρο -τότε δεν είχε ονομαστεί έτσι- μέχρι σήμερα, έχει πάρει διάφορες μορφές. Η εμπορία προσώπων υπήρχε σε καμπαρέ και μπουραρίες, «ενώ σήμερα υπάρχει και στους δρόμους, σε μασατζιδικα, και όπως φάνηκε από μια έρευνα μας, υπάρχει και σε πανεπιστήμια, σε καφενεία εκτός των πόλεων, συνήθως σε χωριά».

Στην πλειοψηφία τους, σημειώνει, τα θύματα των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων, είναι γυναίκες, με σκοπό είτε τη σεξουαλική εκμετάλλευση, είτε την εργασιακή. «Η εμπορία ανδρών είναι πιο εμφανής γιατί συνήθως οι άντρες εργάζονται σε ανοιχτούς χώρους, όπως στις οικοδομές, ενώ οι γυναίκες - θύματα της εμπορίας προσώπων, εργάζονται σε κλειστούς χώρους, και δεν υπάρχουν οι έλεγχοι, αρά δεν μπορείς να ελέγξεις πόσες από αυτές είναι θύματα» αναφέρει. Τα πρόσωπα που πέφτουν θύματα των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων στην Κύπρο είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, μετανάστες, αλλά και υπήκοοι χωρών-μελών της ΕΕ.

Η Χριστίνα Καϊλή, Συντονίστρια Προγραμμάτων στο Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου, ανέφερε στο ΚΥΠΕ ότι στο πλαίσιο της εμπορίας προσώπων έχει αναπτυχθεί, από το 2010, μια νέα τάση που σχετίζεται με εικονικούς γάμους. Σε αυτές τις περιπτώσεις, γυναίκες κυρίως από ευρωπαϊκές χώρες έρχονται στην Κύπρο κάτω από ψεύτικες υποσχέσεις για μια καλύτερη ζωή, ωστόσο οι διακινητές τις προορίζουν για γάμους με υπηκόους τρίτων χωρών, ώστε αυτοί να αποκτήσουν το καθεστώς του Ευρωπαίου πολίτη.

Είτε στη διάρκεια της μεταφοράς τους στην Κύπρο, είτε όταν φθάσουν στην Κύπρο, οι γυναίκες αυτές εξαναγκάζονται, με τη χρήση βίας και απειλών -πολλές φορές τους προσφέρονται και χρήματα - να δεχθούν να παντρευτούν. «Είναι μια νέα τάση που παρατηρείται και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε σχέση με την 'εισαγωγή νυμφών' (wife importing) και δημιουργεί ανησυχίες, και που είναι δύσκολο να χειριστεί κανείς, διότι ο 'γαμπρός' δημιουργεί ένα είδος προσωπικής σχέσης με το θύμα, και είναι επίσης ένα από τα θέματα που δεν αγγίζουν ακόμα οι νομοθεσίες για τη μετανάστευση ή για την εμπορία προσώπων» επισημαίνει.

Σύμφωνα με την κ. Καϊλή, ο Νόμος της Κύπρου για την εμπορία προσώπων δεν περιλαμβάνει ως μορφή εκμετάλλευσης τον εξαναγκαστικό γάμο. «Με βάση το Νόμο για τη μετανάστευση, εικονικός γάμος είναι ο γάμος που συνάπτεται μεταξύ κάποιου που διαμένει μόνιμα στην Κύπρο και ενός ξένου, για σκοπούς υπηκοότητας, για να εκμεταλλευτούν δηλαδή τα προνόμια που παρέχει η Κυπριακή Δημοκρατία. Αυτός ο ορισμός είναι προβληματικός γιατί έχει μια καθαρά οικονομική πτυχή».

«Όταν δούμε τις περιπτώσεις που υπάρχουν στο πλαίσιο της εμπορίας προσώπων, διαπιστώνουμε ότι είναι περισσότερο εξαναγκαστικοί γάμοι» αναφέρει, εξηγώντας ότι τέτοιου είδους υποθέσεις εμπορίας προσώπων δεν μπορούν να σταθούν στο δικαστήριο, ακριβώς επειδή με βάση το Νόμο δεν θεωρούνται μορφή εκμετάλλευσης. Στο παρόν στάδιο, για τις περιπτώσεις αυτές, «χρησιμοποιούνται κάποιες δικλείδες του Ποινικού Κώδικα, αλλά και του Νόμου για τη μετανάστευση» σημειώνει η κ. Καϊλή, προσθέτοντας ότι τέτοιες δίκες μπορεί να διαρκέσουν και δύο χρόνια, οπότε ο μάρτυρας, δηλαδή το θύμα, επιστρέφει στην πατρίδα του, και η καταδίκη του διακινητή καθίσταται δύσκολη υπόθεση. «Στην ουσία οι διακινητές βρήκαν ένα νέο τρόπο να κάνουν εμπορία προσώπων» αναφέρει η κ. Καϊλή.

Η Τζόζη Χριστοδούλου προσθέτει ότι δεν προσφέρονται στο θύμα οι απαραίτητες υπηρεσίες ώστε να «πειστεί» για τους λόγους που πρέπει να παραμείνει στην Κύπρο, εφόσον είναι ο μοναδικός μάρτυρας στην υπόθεση, κι αυτό είναι ένα γενικότερο πρόβλημα στην εκδίκαση υποθέσεων που αφορούν εμπορία προσώπων.

Σε σχέση με την κυπριακή νομοθεσία, που αναφέρει ότι για να αναγνωριστεί κάποιος ως θύμα της εμπορίας προσώπων πρέπει να έχει υποστεί μόνιμη βλάβη (sustained damage) ή οικονομική απώλεια (financial loss), η κ. Χριστοδούλου υπογραμμίζει ότι «είναι μεγάλο πρόβλημα» διότι ενώ η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη δράση ενάντια στην εμπορία προσώπων δίνει την ευκαιρία να αναγνωριστεί κάποιος ως πιθανό θύμα κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων, πριν τύχει εκμετάλλευσης, η κυπριακή νομοθεσία δεν αφήνει περιθώρια για κάτι τέτοιο. Η κ. Χριστοδούλου σημειώνει ότι για τις συγκεκριμένες αναφορές στο Νόμο, το Ινστιτούτο απευθύνθηκε στη Βουλή και στο Υπουργείο Εσωτερικών αλλά αγνοήθηκε.

Τονίζει επίσης ότι όλοι οι αρμόδιοι που εμπλέκονται στις προσπάθειες εξάλειψης της εμπορίας προσώπων πρέπει να τυγχάνουν συστηματικής εκπαίδευσης για το τι σημαίνει εμπορία προσώπων και τις μορφές που λαμβάνει, ώστε να είναι σε θέση να μπορούν να αναγνωρίσουν και να εντοπίσουν πιθανά θύματα. «Συχνά ακούμε δικαιολογίες από την Κυβέρνηση και την ΕΕ, ότι τα κυκλώματα εμπορίας προσώπων είναι ένα βήμα πιο μπροστά μας. Για εμάς αυτό είναι μια απλή δικαιολογία για να υπάρχει εμπορία προσώπων, διότι υπάρχουν και πολλά κέρδη πίσω από αυτήν» αναφέρει, εκφράζοντας την εκτίμηση ότι «δεν υπάρχει η πολιτική βούληση για να εξαλειφθεί το πρόβλημα».

Σύμφωνα με την κ. Χριστοδούλου, η έλλειψη πολιτικής βούλησης για εξάλειψη της εμπορίας προσώπων καταδεικνύεται από το ότι «τα μέτρα που λαμβάνονται δεν είναι επαρκή». Όπως αναφέρει, το Υπουργείο Εσωτερικών έχει καταβάλει αρκετές προσπάθειες, μεταξύ των οποίων και η αλλαγή του όρου που χρησιμοποιείται στη νομοθεσία, από καλλιτέχνιδες σε πνευματικούς δημιουργούς/ερμηνευτές. «Ναι, ο λόγος που άλλαξε είναι επειδή η καλλιτέχνιδα είχε στιγματιστεί, ότι καλλιτέχνιδα ίσον πόρνη. Ο ορισμός του καλλιτέχνη όμως δεν σημαίνει κάτι αρνητικό. Αρα δεν νομίζω ότι χρειαζόταν να γίνει αλλαγή ονομασίας για να σταματήσουμε την εμπορία προσώπων» αναφέρει.

Εκφράζει ακόμα την εκτίμηση ότι έχουν μειωθεί πάρα πολύ οι αστυνομικές έρευνες σε χώρους που πιθανόν να γίνεται εμπορία προσώπων. «Η γνώμη μας είναι ότι από τη στιγμή που μπορεί οποιοσδήποτε πελάτης να βρει αυτές τις γυναίκες και να αγοράσει αυτές τις υπηρεσίες, και η Αστυνομία μπορεί να τις βρει. Αρα δεν γίνονται αρκετές δράσεις για να δούμε που και πως συμβαίνει και να το καταπολεμήσουμε», σημειώνει.

«Παίζουν μεγάλο ρόλο τα ιδιωτικά γραφεία εξευρέσεως εργασίας» προσθέτει, αναφέροντας ότι «πολλοί από αυτούς είναι μέλη του οργανωμένου εγκλήματος». «Κανείς δεν τους ελέγχει, δεν ξέρουμε καν πώς δουλεύουν. Υπάρχουν και στην Κύπρο, και στις χώρες προέλευσης των θυμάτων και γίνεται μια συνεννόηση μεταξύ των δύο γραφείων και με αυτό τον τρόπο καταφέρνουν να φέρνουν γυναίκες στην Κύπρο, που πολύ πιθανόν να είναι θύματα εμπορίας προσώπων, είτε για εργασία, είτε για σεξουαλική εκμετάλλευση» σημειώνει η κ. Χριστοδούλου.

Κληθείσα να σχολιάσει τις αναφορές στην τελευταία έκθεση της GRETA (Ομάδα Εμπειρογνομώνων του ΣΤΕ για τη δράση ενάντια στην εμπορία προσώπων) για την Κύπρο, με βάση τις οποίες η Κύπρος δεν έχει λάβει τα απαραίτητα μέτρα για μείωση της ζήτησης υπηρεσιών που προσφέρουν τα θύματα των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων, η κ. Χριστοδούλου κάνει αναφορά σε μια έρευνα του Ινστιτούτου, με βάση την οποία στην Κύπρο υπάρχει ζήτηση για σεξουαλικές υπηρεσίες, που οφείλεται, όπως απέδειξε η έρευνα, στις υπάρχουσες κοινωνικές αντιλήψεις και δομές.

Όπως εξηγεί, η μείωση της ζήτησης για σεξουαλικές υπηρεσίες δεν έχει να κάνει τόσο με την ενημέρωση. «Όλα ξεκινούν από πολύ πιο βαθιά. Όταν πρώην Υπουργός Δικαιοσύνης είπε ότι όνειρο της κάθε γυναίκας από την Ανατολική Ευρώπη είναι να έρχεται να γίνεται πόρνη, όταν εκφράζεται αυτή η αντίληψη από έναν Υπουργό, σίγουρα αυτή υπάρχει και στην κοινωνία μας. Αρα πρέπει να αλλάξουν οι δομές μας». Η κ. Χριστοδούλου εξηγεί ότι σε μια κοινωνία όπου η συμμετοχή της γυναίκας στα κέντρα λήψεως αποφάσεων είναι περιορισμένη, λόγω των κοινωνικών δομών, «είναι λογικό ότι, όταν το κράτος δέχεται να υπάρχουν γυναίκες θύματα εμπορίας προσώπων και άντρες που μπορούν να τις αγοράζουν για να τις πουλούν, τότε περνά το μήνυμα ότι οι γυναίκες είναι για πώληση και αγορά».

«Πέραν των στερεοτύπων πρέπει να αλλάξουν και κάποιες δομές. Αρα πρέπει να αρχίσουμε από τα σχολεία, ακόμα και από τα δημοτικά και τα γυμνάσια, για θέματα στερεοτύπων, τι σημαίνει κοινωνικό φύλο, ίσες ευκαιρίες, γυναικεία ανθρώπινα δικαιώματα, και γιατί είναι σημαντικό να προωθηθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών», σημειώνει.

Σε σχέση με την προστασία που παρέχει το κράτος στα θύματα των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων, η κ. Χριστοδούλου αναφέρει ότι υπάρχει το κρατικό καταφύγιο, για το οποίο όμως άλλοι εμπειρογνώμονες σε θέματα προστασίας, έχουν εκφράσει την άποψη ότι δεν είναι καταφύγιο αλλά χώρος φιλοξενίας. Η ίδια θεωρεί ότι ένα καταφύγιο πρέπει να παρέχει στα θύματα κοινωνική, ψυχολογική, οικονομική στήριξη, ενώ το καταφύγιο στην Κύπρο είναι, όπως αναφέρει, ένας χώρος όπου τα θύματα μπορούν να κοιμούνται και να τρώνε μέχρι να εξελιχθεί η υπόθεσή τους. «Δεν φαίνεται να είναι επαρκής η προστασία που προσφέρει το κράτος» διαπιστώνει η κ. Χριστοδούλου, μέσα και από επαφές που έχει η ίδια με θύματα των κυκλωμάτων εμπορίας προσώπων, τα οποία ζητούν περισσότερη ψυχολογική στήριξη.

Η κ. Χριστοδούλου τονίζει επίσης ότι είναι πολύ σημαντικό τα ΜΜΕ να προβάλλουν το πρόβλημα της εμπορίας προσώπων κατά τρόπο που να μην θυματοποιούνται ξανά τα ίδια τα θύματα. Αναφέρει ως παράδειγμα την ιστορία μιας κοπέλας που παρουσιάστηκε σε ημερίδα για την εμπορία προσώπων και το ρόλο των ΜΜΕ, για να παρουσιαστεί με ποιο τρόπο δρουν τα κυκλώματα εμπορίας προσώπων. «Αντι να πάρουμε το μήνυμα, πήραμε την υπόθεση και την ξαναείπαμε...αν εκείνη γυναίκα μιλούσε ελληνικά και διάβασε στην εφημερίδα την ιστορία της, αμέσως την ξανάζησε» εξηγεί η κ. Χριστοδούλου, προσθέτοντας ότι «στην προσπάθεια των ΜΜΕ να ενημερώσουν τον κόσμο, ακόμα και να τον σοκάρουν σχετικά με την εμπορία προσώπων, μπορεί ταυτόχρονα να προκαλέσουν και ζημιά» στο ίδιο το θύμα.

Σε σχέση με την εμπορία προσώπων, οι πολίτες μπορούν να τηλεφωνούν στα τηλέφωνα: 1460, 1440, 1455.

23/11/2011 - 16:47